אידישע העלדן

שפּאַנענדער ראָמאַן פון׳ם אידישן לעבן
אין דער צייט פון דער גרויסער מלחמה

פון י. נ.

(פאָרטזעצונג)

אָבער צו אַלדע׳ שוואַרצע יאָר, — איצט ציט מיך ווידער צו גיין מיט׳ן אַט־ריאַד, און נאָכדעם וועט מיך מסתמא ווי־דער פאַרדריסן . . . .

— פאַרוואָס דאַרף דיר פאַרדריסן ? — האָט גיטל געפרעגט מיט א ביטערער שטימע, — זיי זיינען דאָך געווען ניט מער ווי זשידעס.

— יאָ, דאָס האָב איך א סך מאָל גע־הערט פון אונזער גלות אַן פון אונזערע נאַטשאַלניקעס, די זשידעס זיינען שונאים פון דעם פראָוואָסלאַווענס גלויבן און פון דע סצאַר, מען טאָר מיט זיי ניט האָבן קיין רחמנות, — האָט סעמיאָן גערעדט אַפּנהאַרציק.

— אָבער איך בין באַד איך א זשיד !

— האָט גיטל באַמערקט.

— דער ניט קיין נאַרישקייטן, שמיל־קע ! — האָט דער אופער מוזשיק גע־רעדט מיט האַרץ, — וואָס מיר זשיד ! דאָ ביזטו מיר א עמליאַק, א גוטער ברוי־דער, דו ביזט ניט קיין מסור, דו וועסט דאָך ניט דערציילן כוואַסטונאָוו׳ן וואָס איך האָב געבעטן וועגן אים — האָ ?

— ניין, איך האָב ניט דערציילט, דו דאַרפסט נאָר קיין מורא ניט האָבן, — האָט גיטל גערעדט שטיל.

— נו, זעסטו ? — איך האָב געזאָגט, — האָט סעמיאָן אויסגערופן צופרידן, — א זשיד, א זשיד, — אָבער דאָך א גו־טער ברודער ! איך זאָג דיר, דו געפעלסט מיר, שמולקע, דו ביזט מיר געפעלן גע־וואָרן צו פערשטן מאָל זייט איך האָב דיר דערזעען, און פאַר א גוטן ברודער זאָג איך דיר, וועל איך מיך לאָזן די פינ־גער אָפּשניידן, מעג אַר זיין א זשיד.

— און יענע צוויי פרויען, די אַלטע מוטער מיט דער יונגער טאָכטער האָסטו דאָך געפייניקט א גאַנצע נאַכט, ווייל זיי זיינען זשידאָווקעס, — האָט גיטל גע־זאָגט מיט א לייכטן פאַרוואורף, — אָדער וואָלסטו און פאַמאַ אַזוי געהאַנדלט ווען זיי וואָלטן געווען פּראָוואָסלאַווענע. ?

סעמיאָן האָט אָנגעקוקט דעם שיינעם און יונגן, סאַלדאַט מיט פאַרוואונדערטע בליקן.

— אָדער וואָלסטו געווען גלייכגילטיק ווען און אַן אַנדער פּראָוואָסלאַווער וואָלט־טען א נאַנצע נאַכט געהאַט פאַרגעניגן פון די איסט׳דיקע קולות פון דיין מאַ־מען מיט דיין שוועסטער, וועלכע זיי וואָלטן געשענדעט ?

זייער געשפּרעך איז פּלוצלונג איבער־געשלאָגן פון אַלעקסאַנדער ניקאָלייע־וויטש כוואַסטונאָוו, וועלכער האָט זיך אויפגעכאַפּט, און ניט באַמערקנדיק גיט־לען איז ער אַרויס אויס׳ן נאַס.

כוואַסטונאָוו האָט גלייך געהייסן לאָ־זען וויסן אַז דער לעטוטשי אַטריאַד זאָל זיך מאַכן גרייט צו אָפּפאָרן אין א שטוב־דע אַרום.

גיטל האָט צו דער זעלבער צייט פאַר־זיכערט כוואַסטונאָוו׳ן, אַז זי קאָן ריי־טען ניט ערגער ווי אירגענט וועלכער פון זיינע סאָלדאַטן, מיט דעם האָט זי זי־כער קיין לינן ניט געזאָגט. די שאַכטער פון דעם אומגליקלאַכן און רייכן גאַליצי־אַנער פּאַסעסאָר, ר׳ שמואל מאַרגאָלים, האָט ווירקלאַך געלעבט כמעט אַלע אַי־רע יאָרן אין דאָרף, און האָט געקאָנט די קונסט פון רייטן ווי יעדע אַריסטאָקראַ־טישע פּוילישע פּאַנענקע וועלכע לעבט אויף איר פּאַטער׳ס גיטער.

פּלינק און גראַציעז אין גיטל אַרויפגע־שפּרונגען אויפ׳ן פערד, און ווען זי האָט

רופיש אָפּיצער — זיך אין אויפרעגונג בען.

דער אַטריאַד פון אַלעקסאַנדער ניקאָלייעוויטש כאַבן זיך ניט אָפּגענאַרט. זיי האָבן ווירקלאַך געקראָגן א וואונדער־באַרע אויפנאַמע אין דעם הויף פון דער שיינער פּאַנענקע יאַדווינאַ. מען האָט גלייך פאַר אַלעמען געשאָפן געלענערס, אין ווין און בראַנפן האָט זיך געגאָסן ווי וואַסער. דער איינציקער סאָלדאַט וועל כער האָט זיך אין דעם אַלעס ניט באַ־טייליקט איז געווען גיטל. זי האָט זיך האָט זיך אַרומגערייט דעם גאַנצן אָוונט אַרום אַליין.

אַזוי ווי א שטן איז זי נאָכגעגאַנגען כוואַסטונאָוו׳ן, אויף יעדן טריט זייט זיי זיינען אָנגעקומען אויף פאַן קאַנווייצ־קעס מאַיאָנטעק. זי האָט אים נאָכגע־פאָלגט ביז ער איז פאַרשוואונדן געוואָר־דען אין באַל זאַל, און פון דעם העלן ליכט שיין, וואָס איז געפאַלן דורך די פענסטער, האָט זי קלאָר געזעען, ווי אַזוי אַלעקסאַנדער ניקאָלייעוויטש אַמוזירט זיך אין דער געזעלשאַפט פון די פאָליאַקן און דער שיינער פאַנענקע יאַדווינאַ.

— פאַררעטער, — האָט איר גיפן געמורמלט; אַלע זייט איר פאַררעטער, — און איר נאַרט אַן באַשווינדלט איינער דעם צווייטן, ביז איר וועט ווידער זיך אָנהויבן שניידן די העלזער.

זי איז געשטאַנען ביז נאָך האַלבע נאַכט, ווען די לוסטיק־פרייליכע גע־זעלשאַפט איז זיך פאַנאַנדערגעגאַנגען און זי האָט געזען כוואַסטונאָוו׳ן און די שיינע יאַדווינאַ אַרויסגייענדיק צוזאַמען.

גיטל האָט זיך פאַרשטעקט אין א ווינ־קעל פון דער וועראַנדע, אום ניט באַ־מערקט צו ווערן. דאָן האָט זי׳ פון ווייטן נאָכגעפאָלגט דאָס זינדיקע פּאָרל.

דורך דער טונקלהייט פון דער נאַכט, האָט זי פון דעסטוועגן באַמערקט ווי כוואַסטונאָוו האָט אַרומגעלייגט זיין האַנט אַרום דער טאַליע פון דער שיי־נער פּאָליאַטשקע, וועלכע האָט ניט אַרויסגעוויזן קיין שום ווידערשטאַנד, נאָר האָט זיך געלאָזט פון אים קושן און פירן אין דעם קליינעם וועלדל.

אויף גיטל׳ס ליפּן האָט זיך געלייגט א שפּאָטישער שמייכל און עס האָט אויס־געזען, דאָס א באַהאַלטענער געפיל פון באַרע האָט אַרויסגעבראָכן אַן אַנדער ווייטער און פערזענלאַך צו זעען זיין אין זייער פאַרבעכערישער שאַנדע.

פאַרזיכטיק האָט זי פאַנאַנדערגערוקט די צווייגן און מיט בלישטענדיקע אויגן האָט זי געקוקט אויף די צוויי מענשן אין זייער ליבע פאַרהעלענישן.

זי האָט שטיל פאַרלאָזן דאָס פּלאַץ, און האָט געטראַכט : — דאָס איז כוואַס־טונאָוו׳ס ליבע ! זיין האַרץ איז ברייט גענוג צו ליבן אַלע פרויען, און ווען ער וועט זיך אָנזעטיקן מיט דער שיינער פּאָליאַטשקע וועט ער זיך צוריקקערן צו דער זשידאָווקע, וועלכע ער וועט ביי דער ערשטער און בעסטער געלעגנהייט אויסביטן אויף אַן אַנדערער. אָבער דאָס וועט דיר ניט פאַרשווינדן ווערן, — דו מערדער ! דו וועסט באַצאָלן פאַר אַלע דיינע לומפּעריען, און דו וועסט באַצאָלן טייער. דאָס שווער איך דיר ביי דעם אָנ־דיינק פון׳ם פאָטער, וועמען דו האָסט דערמאָרדעט.

אַזוי ווי א נייסט האָט גיטל דורכלע־שוועבט דעם גאָרטן מיט לייכטע טריט, מען האָט ניט געקאָנט הערן קיין גערויש און זי איז געגאַנגען צו דעם אַנדערן פון דעם מאַיאָנטעק, וואו עס זיינען געווען אויפגעשלאָגן די פּאָלאַטקעס פון די סאָל־דאַטן.

זי האָט אויפגעוווכט א פּאָלאַטקע איז געשטאַנען אַן דער זייט פון דעם לאַגער.

אין דער פּאָלאַטקע אין זי אַריינגעגאַנ־גען.

די דאָזיקע פּאָלאַטקע איז געווען באַ־שטימט פאַר איר אין דעם אופער מוזשיק סעמיאָן. ביידע זיינען געווען די דיזשטי־קעס פון אַלעקסאַנדער ניקאָלייעוויטש כוואַסטונאָוו׳ן ביידע האָבן געוואָלט וואונען צוזאַמען.

כאָטש עס איז נאָך געווען ווייט צו טאָג האָט סעמיאָן שוין לאַנג ניט גע־שלאָפן.

ווען די פאַרקליידעטע גיטל איז אַריינ־געקומען איז סעמיאָן געזעסן אויף זיין בעלעגער, זיינע ליפּן האָבן עפּעס געמור־מלט און ער האָט זיך אַלע ווייַלע אי־בערגע־צלמ׳ט.

— שלאָפסט ניט, סעמיאָן ? — האָט אים גיטל פריינטלאַך געפרעגט, — האָסט זיך ניט וואָס צו אייַלן. מיר וועלן מסת־מא דאָ נאָך פאַרברייגנען א פּאָר טעג.

— עס שלאָפט זיך ניט שמולקע, — האָט סעמיאָן זיך באַקלאָגט, — פּאַסקו־נע חלומות האָבן׳ זיך מיר גע׳חלומ׳ט, חל־ואי זאָל עס זיין צו גוטן. איך האָב מיר־ראַ שמולקע, אַז מען וועט מיר שוין ניט זעען קיין לעבעדיקן אין רוסלאַנד. ער, אַנאַסטאַסיאַ, אַנאַסטאַסיאַ !

— דער ניט קיין נאַרישקייטן סעמיאָן, — האָט אים גיטל געטריישט. — אונזער אַטריאַד גייט דאָך ניט אויף קיין מלחמה קעגן א באַוואָפנטן שונאַ; נאָר פאַנאַנדער־צופירן די הענט קעגן די אומשולדיקע אידן. דו וועסט לעבן, און דו וועסט נאָך ווידער זעען דיין אַנאַסטאַסיע.

סעמיאָן האָט ניט געענטפערט, נאָר ער האָט געשאָקלט מיט׳ן קאָפּ.

— הער מיר נאָר, סעמיאָן, — האָט גיטל גערעדט צו אים מיט א שטרייננ־טאָן, — דו ביסט א סאָלדאַט, און פאַר א סאָלדאַט פּאַסט ניט צו ווערן נערוועז ווי א פרויענצימער. דו מוזט האָבן עפּעס באַשעפטיקונג, וועלן דיר דיינע נאַרישע געדאַנקען אַרויס פון קאָפּ.

דער אופאַר מוזשיק האָט אָנגעקוקט גיטלען מיט פאַרוואונדערטע בליקן. ער האָט ניט פאַרשטאַנען וואָס זיין שמולקע רעדט צו אים.

— איך זאָג דיר אַז דו דאַרפסט האָ־בען עפּעס א באַשעפטיקונג, — האָט גיטל ווידערהאָלט, — ווער ווייסט ווי לאַנג מיר קאָנען דאָ נאָך פאַרברייגנען אויפ׳ן מאַיאָנטעק, וואו עס וועט נאָרנים זיין וואָס צו טאָן, און דו וועסט נאָך מער פאַרלירן דיין מוט. דאָס איז פאַר א סאָל־דאַט געפערלאַך. פאָלג מיך — שלאָג זיך אַרויס אַלע נאַרישקייטן פון קאָפּ און זיי א טעניש.

דער אַטריאַד פון אַלעקסאַנדער ניקאָלייעוויטש האָבן זיך ניט אָפּגעגאַרט. זיי האָבן ווירקלאַך געקראָגן א וואונדער־באַרע אויפנאַמע אין דעם הויף פון דער שיינער פּאַנענקע יאַדווינאַ. מען האָט גלייך פאַר אַלעמען געשאָפן געלענערס, אין ווין און בראַנפן האָט זיך געגאָסן ווי וואַסער. דער איינציקער סאָלדאַט וועל כער האָט זיך אין דעם אַלעס ניט באַ־טייליקט איז געווען גיטל. זי האָט זיך האָט זיך אַרומגערייט דעם גאַנצן אָוונט אַרום אַליין.

אַזוי ווי א שטן איז זי נאָכגעגאַנגען כוואַסטונאָוו׳ן, אויף יעדן טריט זייט זיי זיינען אָנגעקומען אויף פאַן קאַנווייצ־קעס מאַיאָנטעק. זי האָט אים נאָכגע־פאָלגט ביז ער איז פאַרשוואונדן געוואָר־דען אין באַל זאַל, און פון דעם העלן ליכט שיין, וואָס איז געפאַלן דורך די פענסטער, האָט זי קלאָר געזעען, ווי אַזוי אַלעקסאַנדער ניקאָלייעוויטש אַמוזירט זיך אין דער געזעלשאַפט פון די פאָליאַקן און דער שיינער פאַנענקע יאַדווינאַ.

— פאַרראַטער, — האָט איר גיפן געמורמלט; אַלע זייט איר פאַרראַטער, — און איר נאַרט אַן באַשווינדלט איינער דעם צווייטן, ביז איר וועט ווידער זיך אָנהויבן שניידן די העלזער.

זי איז געשטאַנען ביז נאָך האַלבע נאַכט, ווען די לוסטיק־פרייליכע גע־זעלשאַפט איז זיך פאַנאַנדערגעגאַנגען און זי האָט געזען כוואַסטונאָוו׳ן און די שיינע יאַדווינאַ אַרויסגייענדיק צוזאַמען.

גיטל האָט זיך פאַרשטעקט אין א ווינ־קעל פון דער וועראַנדע, אום ניט באַ־מערקט צו ווערן. דאָן האָט זי׳ פון ווייטן נאָכגעפאָלגט דאָס זינדיקע פּאָרל.

דורך דער טונקלהייט פון דער נאַכט, האָט זי פון דעסטוועגן באַמערקט ווי כוואַסטונאָוו האָט אַרומגעלייגט זיין האַנט אַרום דער טאַליע פון דער שיי־נער פּאָליאַטשקע, וועלכע האָט ניט אַרויסגעוויזן קיין שום ווידערשטאַנד, נאָר האָט זיך געלאָזט פון אים קושן און פירן אין דעם קליינעם וועלדל.

אויף גיטל׳ס ליפּן האָט זיך געלייגט א שפּאָטישער שמייכל און עס האָט אויס־געזען, דאָס א באַהאַלטענער געפיל פון באַרע האָט אַרויסגעבראָכן אַן אַנדער ווייטער און פערזענלאַך צו זעען זיין אין זייער פאַרבעכערישער שאַנדע.

פאַרזיכטיק האָט זי פאַנאַנדערגערוקט די צווייגן און מיט בלישטענדיקע אויגן האָט זי געקוקט אויף די צוויי מענשן אין זייער ליבע פאַרהעלענישן.

זי האָט שטיל פאַרלאָזן דאָס פּלאַץ, און האָט געטראַכט : — דאָס איז כוואַס־טונאָוו׳ס ליבע ! זיין האַרץ איז ברייט גענוג צו ליבן אַלע פרויען, און ווען ער וועט זיך אָנזעטיקן מיט דער שיינער פּאָליאַטשקע וועט ער זיך צוריקקערן צו דער זשידאָווקע, וועלכע ער וועט ביי דער ערשטער און בעסטער געלעגנהייט אויסביטן אויף אַן אַנדערער. אָבער דאָס וועט דיר ניט פאַרשווינדן ווערן, — דו מערדער ! דו וועסט באַצאָלן פאַר אַלע דיינע לומפּעריען, און דו וועסט באַצאָלן טייער. דאָס שווער איך דיר ביי דעם אָנ־דיינק פון׳ם פאָטער, וועמען דו האָסט דערמאָרדעט.

אַזוי ווי א נייסט האָט גיטל דורכלע־שוועבט דעם גאָרטן מיט לייכטע טריט, מען האָט ניט געקאָנט הערן קיין גערויש און זי איז געגאַנגען צו דעם אַנדערן פון דעם מאַיאָנטעק, וואו עס זיינען געווען אויפגעשלאָגן די פּאָלאַטקעס פון די סאָל־דאַטן.

זי האָט אויפגעוווכט א פּאָלאַטקע איז געשטאַנען אַן דער זייט פון דעם לאַגער.

אין דער פּאָלאַטקע אין זי אַריינגעגאַנ־גען.

די דאָזיקע פּאָלאַטקע איז געווען באַ־שטימט פאַר איר אין דעם אופער מוזשיק סעמיאָן. ביידע זיינען געווען די דיזשטי־קעס פון אַלעקסאַנדער ניקאָלייעוויטש כוואַסטונאָוו׳ן ביידע האָבן געוואָלט וואונען צוזאַמען.

כאָטש עס איז נאָך געווען ווייט צו טאָג האָט סעמיאָן שוין לאַנג ניט גע־שלאָפן.

ווען די פאַרקליידעטע גיטל איז אַריינ־געקומען איז סעמיאָן געזעסן אויף זיין בעלעגער, זיינע ליפּן האָבן עפּעס געמור־מלט און ער האָט זיך אַלע ווייַלע אי־בערגע־צלמ׳ט.

— שלאָפסט ניט, סעמיאָן ? — האָט אים גיטל פריינטלאַך געפרעגט, — האָסט זיך ניט וואָס צו אייַלן. מיר וועלן מסת־מא דאָ נאָך פאַרברייגנען א פּאָר טעג.

— עס שלאָפט זיך ניט שמולקע, — האָט סעמיאָן זיך באַקלאָגט, — פּאַסקו־נע חלומות האָבן׳ זיך מיר גע׳חלומ׳ט, חל־ואי זאָל עס זיין צו גוטן. איך האָב מיר־ראַ שמולקע, אַז מען וועט מיר שוין ניט זעען קיין לעבעדיקן אין רוסלאַנד. ער, אַנאַסטאַסיאַ, אַנאַסטאַסיאַ !

— דער ניט קיין נאַרישקייטן סעמיאָן, — האָט אים גיטל געטריישט. — אונזער אַטריאַד גייט דאָך ניט אויף קיין מלחמה קעגן א באַוואָפנטן שונאַ; נאָר פאַנאַנדער־צופירן די הענט קעגן די אומשולדיקע אידן. דו וועסט לעבן, און דו וועסט נאָך ווידער זעען דיין אַנאַסטאַסיע.

סעמיאָן האָט ניט געענטפערט, נאָר ער האָט געשאָקלט מיט׳ן קאָפּ.

— הער מיר נאָר, סעמיאָן, — האָט גיטל גערעדט צו אים מיט א שטרייננ־טאָן, — דו ביסט א סאָלדאַט, און פאַר א סאָלדאַט פּאַסט ניט צו ווערן נערוועז ווי א פרויענצימער. דו מוזט האָבן עפּעס באַשעפטיקונג, וועלן דיר דיינע נאַרישע געדאַנקען אַרויס פון קאָפּ.

דער אופאַר מוזשיק האָט אָנגעקוקט גיטלען מיט פאַרוואונדערטע בליקן. ער האָט ניט פאַרשטאַנען וואָס זיין שמולקע רעדט צו אים.

— איך זאָג דיר אַז דו דאַרפסט האָ־בען עפּעס א באַשעפטיקונג, — האָט גיטל ווידערהאָלט, — ווער ווייסט ווי לאַנג מיר קאָנען דאָ נאָך פאַרברייגנען אויפ׳ן מאַיאָנטעק, וואו עס וועט נאָרנים זיין וואָס צו טאָן, און דו וועסט נאָך מער פאַרלירן דיין מוט. דאָס איז פאַר א סאָל־דאַט געפערלאַך. פאָלג מיך — שלאָג זיך אַרויס אַלע נאַרישקייטן פון קאָפּ און זיי א טעניש.

— דו ביסט געדעכט, שמולקע, איך זע, אַז דו ביסט מיר אַן אמת׳ר פריינט, — האָט סעמיאָן געבראָכן. — אָבער וואו ביסטו געווען די נאַכט נאָך ? — דו האָסט דאָך ניט געשלאָפן אין פּאָ־לאַטקע ? ווייסטו אַז דאָס איז א פאַרברע־כען קעגן דער דיסציפּלין און דו קאָנסט דערפאַר באַשטראָפט ווערן.

— איך ווייס, האָט גיטל געענטפערט, — אָבער איך האָב פאַרבראַכט מיט די איבעריקע סאָלדאַטן, מיר האָבן גערעדט ווען אונזער נייעס מאַרש אויף ביעליץ.

— און וואָס זאָגסטו ? — האָט סעמ־יאָן געוואָלט וויסן.

— איך האָב זיי געזאָגט דאָס זעלבע וואָס איך האָב דיר געזאָגט, — האָט גיטל געענטפערט, — אַז עס איז דיר גרעס־טע שאַנדע פאַר א סאָלדאַט צו באַפאַלן אומבאַוואָפנטע מענשן און מאַכן א חור־בן ווי איר האָט געמאַכט אין מיסליץ.

— דו ביסט געדעכט שמולקע, — איך זאָג אויך אַזוי, — האָט סעמיאָן צו־גענעבן.

— דו ביסט דאָך מיר א פריינט, סעמ־יאָן — האָט גיטל פּלוצלונג א פרעג גע־טאָן, אָנקוקנדיק דעם מוזשיק שאַרף אין די אויגן.

— א פריינט, א פריינט ! — האָט סעמיאָן פאַרזיכערט.

— טו זאָלסטו טאָן, וואָס איך וועל דיר בעטן. איך וועל דיר געבן א בריוו און דו זאָלסט עס אויעקפירן צום רב פון ביעליץ, עס איז נאָך נאַכט, דער וועג איז ניט קיין ווייטער, און ביז טאָג וועסטו שוין זיין צוריק, און קיינער וועט ניט באַמערקן דאָס דו ביסט פון לאַגער אַוועק.

— דו ווילסט שיקן א בריוו צום רב ?

— האָט סעמיאָן זיך געוואונדערט, — וואָס האָסטו צו טאָן מיט א רב ?

— אידישע זאַכן סעמיאָן, — האָט גיטל געלאַכט געצוואונגען, — עס טויג ניט אַז דו זאָלסט עס וויסן, דו קאָנסט נאָך ווערן א איך.

— אַז דו ווילסט אַז איך זאָל גיין, גיי איך, — האָט סעמיאָן געענטפערט פראָסט.

— דו ביסט געדעכט, שמולקע, איך זע, אַז דו ביסט מיר אַן אמת׳ר פריינט, — האָט סעמיאָן געבראָכן. — אָבער וואו ביסטו געווען די נאַכט נאָך ? — דו האָסט דאָך ניט געשלאָפן אין פּאָ־לאַטקע ? ווייסטו אַז דאָס איז א פאַרברע־כען קעגן דער דיסציפּלין און דו קאָנסט דערפאַר באַשטראָפט ווערן.

— איך ווייס, האָט גיטל געענטפערט, — אָבער איך האָב פאַרבראַכט מיט די איבעריקע סאָלדאַטן, מיר האָבן גערעדט ווען אונזער נייעס מאַרש אויף ביעליץ.

— און וואָס זאָגסטו ? — האָט סעמ־יאָן געוואָלט וויסן.

— איך האָב זיי געזאָגט דאָס זעלבע וואָס איך האָב דיר געזאָגט, — האָט גיטל געענטפערט, — אַז עס איז דיר גרעס־טע שאַנדע פאַר א סאָלדאַט צו באַפאַלן אומבאַוואָפנטע מענשן און מאַכן א חור־בן ווי איר האָט געמאַכט אין מיסליץ.

— דו ביסט געדעכט שמולקע, — איך זאָג אויך אַזוי, — האָט סעמיאָן צו־גענעבן.

— דו ביסט דאָך מיר א פריינט, סעמ־יאָן — האָט גיטל פּלוצלונג א פרעג גע־טאָן, אָנקוקנדיק דעם מוזשיק שאַרף אין די אויגן.

— א פריינט, א פריינט ! — האָט סעמיאָן פאַרזיכערט.

— טו זאָלסטו טאָן, וואָס איך וועל דיר בעטן. איך וועל דיר געבן א בריוו און דו זאָלסט עס אויעקפירן צום רב פון ביעליץ, עס איז נאָך נאַכט, דער וועג איז ניט קיין ווייטער, און ביז טאָג וועסטו שוין זיין צוריק, און קיינער וועט ניט באַמערקן דאָס דו ביסט פון לאַגער אַוועק.

— דו ווילסט שיקן א בריוו צום רב ?

— האָט סעמיאָן זיך געוואונדערט, — וואָס האָסטו צו טאָן מיט א רב ?

— אידישע זאַכן סעמיאָן, — האָט גיטל געלאַכט געצוואונגען, — עס טויג ניט אַז דו זאָלסט עס וויסן, דו קאָנסט נאָך ווערן א איך.

— אַז דו ווילסט אַז איך זאָל גיין, גיי איך, — האָט סעמיאָן געענטפערט פראָסט.

— א, דערפאַר דאַרפסטו זיך ניט זאָר־גען, — האָט סעמיאָן געענטפערט שטאָלץ דערמיט וואָס ער קאָן באַוויין שמולקען א פריינטשאַפט, — איך האָב מיטגענו־מען מיט זיך מיינע איינענע קליידער פון דאָרף — איך האָב געוואוסט אַז זיי וועלן מיר צעגיין קומען. אָט וועל איך דיר ווייזן ווי דער טייוול אַליין וועט מיר ניט דערקאָנען, אַז איך בין א סאָל־דאַט פון גענעראַל בעווסאָוו׳ס אַרמיי.

— גוט, האָט גיטל אים צוגעגעבן מוט, — דו טו זיך דערווייל אַן דיינע דאָרפישע קליידער און איך וועל אַנשריי־בען דעם בריוו, — אָבער דו פאַרשטייסט דאָך אַז קיין מענש טאָר דערפון ניט וויסן, אויב דו ווילסט ניט אַז מיר ביי־דע זאָלן געשטעלט ווערן, פאַר א קריגס געריכט.

ווערנד סעמיאָן האָט אויף זיך אַרויפ־געצויגן זיינע פּויערישע קליידער האָט גי־טעל האָסטיק אָנגעשריבן אין אידיש מיט א בליישטיפט אויף א שטיקל פּאַפּיר פאָל־גענדע ווערטער :

(פאָרטזעצונג קומט)

קווינס טעאַטער

פרייטאָג און שבת אָוונט
יאַנוואַר 10 און 11

א פּרעזענט צום פּובליקום
לײַדים פרײַ לײַדים פרײַ
2 מענשן פאַר 1 טיקעט

לואיס קרעמער

פירט אויף צום ערשטן מאָל אין ווי־ניפּעג דאָס גרויסע מייסטערווערק פון

יעקב גאָרדין

"עץ הדעת"

אין 4 אַקטן

איר מוזט עס זעען. קומט אין צייט. באַשטעלט שוין אייערע בילעטן פאַרגעסט ניט ברייגנען אייערע פרויען

לײַדים פרײַ !

זונטאָג אָוונט א גרויסער קאָנצערט סערעס

קאָנצערט

סענטראַל טשוירטש
היינט, 8.30 אָוונט

פּיאַטיגאָרסקי

דער קרייזלער אויף דער טשעלאָ

"ס׳שיינט פון אים אַרויס א צוציאונגס קראַפט וואָס איז אומפאַרגלייכבאַר". (בערלינער "טאַגעבלאַט")

בילעטן צו באַקומען אויצט אין דער ווי־ניפּעג פּיאַנאָ קאָמפּאַני, לימיטעד

טעלעפאָן 88 693

$1.00, $1.50, $2.00 און $2.50

(ראָש סיטס 75 סענטס)

סעלעבריטי קאָנצערט סערעס

לואיס קרעמער

וועלכער פירט אויף דעם פרייטאָג און שבת אָוונט אין קווינס טעאַטער, צוזאַמען מיט דער גאַנצער קווינס טעאַטער טרופּע, דאָס גרויסע מייסטערווערק פון דעם פאַר־שטאָרבענעם דראַמאַטורג יעקב גאָרדין, "עץ־הדעת". ווער עס וויל זעען א שיינע פאַרשטעלונג און באַמת הנאה האָבן, זאָל ניט פאַרפעלן קומען אין קווינס טעאַטער אין איינעם פון די צוויי אָוונטן, פרייטאָג אָדער שבת, צו זעען די דאָזיקע וואונדער־לואיס קרעמער אין דער הויפּט ראָל.

היינט אויף דער ראַדיאָ

CKY 780

7.00—האַלבע שעה מיט אָנקל פּרעד.
7.30—לעקציע איבער נאַטור פון פּראָפ. וו. וו. דזשעקסאָן.
8.00—ראַדיאָ ברידזש גיים.
8.30—פאַמיליע נאַכט פּיטשור.

CJGX
יאָרקטאָן
יאָרקטאָן
7.15—פאַרמערס פריידי ראַדיאָ שעה.

KYW 1020
6.00—שיקאַגאָ אָרקעסטער.

WJZ 960
6.30—נײַ יאָרק. סימפאָניע, 40 שטימען כאָר.

WMAQ 870
7.00—שיקאַגאָ. פאַרשיידנאַרטיקער קאָנ־צערט.
8.00—אָפּעראַ מוזיק.

KOA 830
8.30—דענווער, טאַנץ מוזיק.

WCCO 810
9.00—מינעאַפּאָלים, מינ. פּאָול. קאָלסטער שטונדע.

WBBM 770
9.30—שיקאַגאָ. טאַנץ מוזיק.

WDAF 610
9.30—קאַנזאַס סיטי. קאָנצערט נומערן.

WTMJ 620
10.00—מילוואָוקי. אָרטיסטן שטונדע.

WMAQ 670
10.00—שיקאַגאָ. פּיטשור שטונדע, טאַנץ מוזיק.

KMOX 1090
10.30—סט לואיס. טאַנץ מוזיק.

WBAP 800
10.45—פאָרט וואָרט. קלאַסישע נומערן.

WOW 590
11.00—אָמאַהאַ. מוזיקאַלישע פּראָגראַם.

WENR 870
11.20—שיקאַגאָ. פאַרשיידענעס.

WBAP 800
11.30—פאָרט וואָרט. מאָדזשעסטיק טע־אַטער.

WBBM 770
12.00—שיקאַגאָ. מוזיק

קאַלטער וועטער

וואַרימע זופּן געמאַכט מיט ריי־כער, פאַסטעריזירטער

סיטי מילך

מאַכט גוטע מאַלצייטן פאַר׳ן קאַלטן וועטער.

גיט דער פאַמיליע מער סיטי מילך

City Dairy LIMITED
Phone 87 647

העכסטע פרייזן — שנעלסטע צאָלונגען

פאַר
פאָרס, היידס און האַרס
העיר

ווען אין שטאָט
באַזוכט אונז אין אונזער פּלאַץ

R. S. Robinson & Sons
191 MARKET ST., EAST
Just East of Main Street
איסט פון מיין סטריט

— דו קאָנסט אָבער אַזוי ניט גיין, — האָט גיטל אים דערקלערט, — מען קאָן באַמערקן, אַז א סאָלדאַט פאַרלאָזט דעם לאַגער. אויסער דעם איז פאַר א רוסישן סאָלדאַט געפערלאַך צו גיין אַליין אין עסטרייך. עס איז מלחמה, — דו מוזט זיך אָנטאָן אין ציווילע קליידער. אָבער וואו נעמט מען עס ?

— א, דערפאַר דאַרפסטו זיך ניט זאָר־גען, — האָט סעמיאָן געענטפערט שטאָלץ דערמיט וואָס ער קאָן באַוויין שמולקען א פריינטשאַפט, — איך האָב מיטגענו־מען מיט זיך מיינע איינענע קליידער פון דאָרף — איך האָב געוואוסט אַז זיי וועלן מיר צעגיין קומען. אָט וועל איך דיר ווייזן ווי דער טייוול אַליין וועט מיר ניט דערקאָנען, אַז איך בין א סאָל־דאַט פון גענעראַל בעווסאָוו׳ס אַרמיי.

— גוט, האָט גיטל אים צוגעגעבן מוט, — דו טו זיך דערווייל אַן דיינע דאָרפישע קליידער און איך וועל אַנשריי־בען דעם בריוו, — אָבער דו פאַרשטייסט דאָך אַז קיין מענש טאָר דערפון ניט וויסן, אויב דו ווילסט ניט אַז מיר ביי־דע זאָלן געשטעלט ווערן, פאַר א קריגס געריכט.

ווערנד סעמיאָן האָט אויף זיך אַרויפ־געצויגן זיינע פּויערישע קליידער האָט גי־טעל האָסטיק אָנגעשריבן אין אידיש מיט א בליישטיפט אויף א שטיקל פּאַפּיר פאָל־גענדע ווערטער :

(פאָרטזעצונג קומט)

Classified Section קלאַסיפייד סעקשען

ספּעציעלע־פּרייזן פאַר אַדווערטייזינג אין דער קלאַסיפיצירטער אָפּטיילונג

איין מאָל, 5 ס. פּער "אַנייטס רוי"		פאַר 3 מאָנאַטן,	$2.15 "
פאַר א וואָך, 20 ס.	"	פאַר 6 מאָנאַטן,	$4.00 "
פאַר א מאָנאַט, 75 ס.	"	פאַר 1 יאָר,	$7.50 "

:: פערזענלאַכעס ::
PERSONAL

PROF. SCOTT 88 106
290 פאַרטערוש עוו. איבער לייסאָוס טעאַטער
נייסטע בעסטע פּאַקס טראַט און וואָלץ סטעפּס
קלאַסן און סטריקטלי פּריוואַטע לעסאָנס.
פולער קורס פון לעסאָנס $5.00

LIGHTFOOT'S TALLY HO'S
פאַר שלינטן פּאַרטיס
Phone 86 067 Evenings 23 258

מיר קלייבן אויף טויטע פערד, בהמות, הינט, קעץ א.א.וו. פריי פון קאָסטן. א באַ־לוינונג וועט געגעבן ווערן פאַר אַזעלכע וואָס וועלן געבראַכט ווערן אין אונזער פּלענס.

Phone 204 129; Res. 51 168,
WINNIPEG RENDERING CO. LTD.
I. Posner, Mgr.
347 Dupuy St. St. Boniface

ווען אין סאַסקאַטון

שטייט אין
WINDSOR HOTEL
1st Ave. and 20th St. E.
הייסט און קאַלטע וואַסער
יוראָפּיאישער פּלאַן. באַקוועמע רייסט דור עלים, איינגנטימער

ווען אין רעדזשיינע

פּאַרט אַליין.
אינגאַנצן פאַרמאַכטע קאַרס.
קומט, אָדער טעלעפאָנירט אונז
5778
U DRIVE CAR CO. LTD.
1711 Scarth St. J. A. Erskine, Mgr.

ארבעטער פאַרלאַנגט
HELP WANTED

פאַרלאַנגט א מיידל צו אָנגעמען א סעק־רעטאַרן אַמט צו דער עקזעקוטיוו אין א אידישער פאַבריק אָרגאַניזאַציע. מוז קאָנען סטענאָגראַפיע און בוקקיפּינג. זיך ווענדן צו ד. א. וו. באַקס 6863.

פאַרלאַנגט

א אינטעליגענטע אידישע פרוי אָדער פריילין וועלכע זאָל קאָנען אָנפירן די אינגלשע אָפּטיילונג פון מערב קאַנאַדער אידישן בית יתו־מים. זיך ווענדן פערזענלאַך צום סופּערינטענדענט, 123 מאַטעסאָן עוועניו, ווינניפּעג.

:: צו פאַרענטן ::
FOR RENT

צו פאַרענטן שיינע 4 רומס מיט זומער קיטשין. אויך 4 רומס אפּסטערס, סעפּע־רעט, און א סטייבל פאַר א פערד, טשיקן קוב און א. וו. ווענדן 380 רעדוואוד עווע. טעלעפאָן 465 59.

צו פאַרענטן א דרייַ רום סוויט מיט א באַלקאָני, אין א פריוואַטער הויז. עלעק־טרישער אויוון, הייסע וואַסער שטענדיק. זיך ווענדן אין 662 מאַניטאָבאַ עוועניו.

צו סובלעטן אין באַלטיק אפּאַרטמענטס א דרייַ רום סוויט אויפן מיין פלאָר. זיך ווענדן אין סוויט 2 באַלטיק אפּאַרטמענטס אָדער צום קערטייקער, טעלעפאָן 107 51.

:: צו פאַרקויפן ::
FOR SALE

צו פאַר